

EXPEDITIO

Centar za održivi prostorni razvoj
Pošt. fah 85, 85330 Kotor, Crna Gora
t. 032 302 520; f. 032 302 521
office@expeditio.org | www.expeditio.org

reg. broj: P-04-26
23. 02. 2026.
mjesto: Kotor

*Ministarstvo kulture i medija
Njegoševa 83, 81250 Cetinje
dr Tamara Vujović, ministarka
kabinet.kultura@mku.gov.me*

*Uprava za zaštitu kulturnih dobara
Njegoševa 85b, 81250 Cetinje
dr Petra Zdravković, direktorka
uzkd@t-com.me*

Predlozi projekata i programa za Program zaštite za 2026. godinu – Apel za hitno sprovođenje mjera zaštite na Putu Kotor-Krstac

Poštovana dr Vujović, poštovana dr Zdravković,

Obraćamo Vam se sa apelom za hitno sprovođenje mjera zaštite na Putu Kotor-Krstac koji je zaštićen kao nepokretno kulturno dobro od nacionalnog značaja zbog izuzetnih kulturnih vrijednosti koje posjeduje, a čije je stanje trenutno alarmantno.

Put Kotor-Krstac, koji jednim krakom nastavlja do Njeguša i Cetinja a drugim do Međuvršja i Lovćena, dio je pejzaža izuzetne vrijednosti i jedan od najatraktivnijih turističkih puteva u Crnoj Gori. U donjoj zoni on prolazi kroz Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora koje je na Listi svjetske baštine UNESCO-a, a u gornjoj kroz Nacionalni park Lovćen koji je prirodno dobro najvećeg stepena zaštite u Crnoj Gori. Zbog toga je put i izuzetno frekventan, posebno u ljetnjim mjesecima.

Stanje u kojem se trenutno nalazi ovo kulturno dobro od nacionalnog značaja je alarmantno! Već godinama se put intenzivno oštećuje, kako zbog opterećenja prekomjernim i neadekvatnim saobraćajem (prolazak kamiona i autobusa) ali i nelegalnog odnošenja kamena parapeta puta, koje je izuzetno vidljivo posljednjih godina. Rizik od daljeg propadanja ovog puta je izuzetno velik, i na nekim dionicama postoji i ozbiljna opasnost po sigurnost korisnika.

Smatramo da je neophodno da Ministarstvo i institucije nadležne za zaštitu kulturne baštine pod hitno reaguju.

Neophodni koraci koji bi obezbijedili sprečavanje devastacije i zaštitu ovog veoma značajnog i kompleksnog kulturnog dobra morali bi podrazumijevati svakako:

- Detaljan snimak postojećeg stanja sa analizom oštećenja;
- Predlog za hitne mjere zaštite najoštećenijih i najugroženijih segmenata i sprovođenje prepoznatih mjera;
- Konzervatorsko-restauratorski projekat za put u cjelini kao i predlog za mjere održavanja (posebnu pažnju obratiti na upotrebu izvornih materijala i tehnika gradnje) koji bi bili osnova za sprovođenje mjera intervencije;

Dodatno bi trebalo:

- Definirati režim korišćenja puta koji bi spriječio njegovu dalju devastaciju, uključujući zabranu za velika vozila;
- Postaviti kamere za praćenje eventualnih novih devastacija i nelegalnih radnji poput odnošenja kamena sa parapeta duž puta;
- Naći model za redovno održavanje puta;

Želimo da naglasimo da je put Kotor-Krstac jedinstveno i složeno graditeljsko djelo, i da njegova zaštita predstavlja složen i ozbiljan posao koji podrazumijeva uključivanje ozbiljnog tima stručnjaka i zahtijeva dosta vremena. Zato se mora krenuti hitno, ali ne preskačući neophodne korake. U Crnoj Gori do sada nismo imali iskustava u sprovođenju projekata ovog tima (nažalost do sada smo uglavnom uništavali istorijske puteve), tako da bi bilo bi poželjno u ovom procesu konsultovati i stručnjake iz inostranstva koji imaju iskustva sa ovom vrstom puteva.

Imajući u vidu da je Ministarstvo kulture i medija objavilo *Javni poziv za dostavljanje predloga projekata za Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2026. godinu* **smatramo da bi hitno sprovođenje mjera zaštite na Putu Kotor-Krstac moralo da uđe u ovaj Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara, ili druge prioritete programe na državnom nivou.**

S poštovanjem,

EXPEDITIO Centar za održivi prostorni razvoj

Prilog – fotografije stanja Puta Kotor-Krstac, period 2024-2026.

Kraj 2025. – 2026.

Fotografije iz 2024.

